

K právním úkonům s vlastnostmi na pomezí práva hmotného a procesního

Karel Svoboda*

V následující glose se zamyslím nad vlastnostmi a účinky právních úkonů, které prvotně vycházejí z institutů pouze hmotného nebo pouze procesního práva, avšak svými následky se tomuto svému „mateřskému“ právu vymykají. Pokusím se zjistit, zda a jakým způsobem se česká judikatura s jejich dvojakou povahou vyrovnává. Předmětem mé pozornosti budou institut žaloby, soudem schváleného smíru a námitka promlčení.

Žaloba – pouze zdánlivý čistě procesní institut

Soudní praxe dovozuje, že i když žaloba neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti (§ 42 odst. 4, § 79 odst. 1 o. s. ř.) nebo je neurčitá či nesrozumitelná, jde přesto o návrh, který vyvolává zákonem předpokládané následky, včetně stavení promlčecí doby. Vady žaloby je sice žalobce povinen odstranit nejpozději do doby stanovené výzvou soudu. Avšak teprve pokud navzdory soudní výzvě k nápravě žalobních vad nedojde,

* JUDr. Karel Svoboda, Ph.D., soudce Okresního soudu Plzeň - město, odborný asistent Fakulty právnické ZČU v Plzni.

má se za to, že k hmotněprávní následek, který byl s podáním žaloby spojen – tedy stavení promlčecí doby, nikdy nenastal (§ 112 o. z.). Žaloba je totiž čistě procesním úkonem, s nímž právě procesní předpisy spojují bezvýjimečné stavení běhu promlčecí lhůty, bez ohledu na to, zda obsahuje jakékoliv podstatné vady.¹

Lze však nalézt rozhodnutí, která vybočují z právě popsané praxe, podle níž žaloba bez ohledu na vady, kterými trpí, způsobuje tytéž hmotněprávní následky, jako bezvadná žaloba. – Krajský soud v Hradci Králové uzavřel, že pro posouzení, zda žalobce uplatnil u soudu své právo v prekluzivní lhůtě, je rozhodující věcný obsah žaloby, nikoliv formulace žalobního návrhu. Jestliže žalobce včas uplatnil své právo na soudní ochranu dle § 15 zákona č. 83/1990 Sb., a to žalobou požadující zrušení rozhodnutí orgánu občanského sdružení, pak skutečnost, že v průběhu řízení změnil formulaci žalobního petitu tak, že se domáhal, že rozhodnutí není v souladu se zákonem, nic nemění na tom, že právo bylo z hlediska prekluzivní doby uplatněno včas.² – Ze

¹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 24. 6. 2003 sp. zn. II. ÚS 182/01.

² Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 12. 2005, sp. zn. 25 Co 453/2005.

zmíněného judikátu vyplývá, že ke stavení prekluzivní doby pro uplatnění nároku dochází podáním žaloby jen za předpokladu, že je již v době podání žaloby alespoň v základu zřejmé, na základě jakých skutkových okolností a jakého reálného výsledku se žalobce domáhá. Argumentem a contrario je třeba uzavřít, že vadná žaloba, z níž tyto náležitosti alespoň v hrubých rysech nevyplývají, nestaví běh prekluzivní lhůty.³

Existenci tzv. „věcného obsahu žaloby“, jehož absence nemusí vyvolat tentýž hmotněprávní následek jako bezvadná žaloba, vyplývá i z rozhodnutí Nejvyššího soudu. Ten uzavírá, že dojde-li ke během civilního řízení změně žaloby, k doplnění eventuálního petitu nebo alternativy facultas, účinky podání žaloby (včetně stavení promlčecí doby) nepomíjejí, pokud je zachována skutková podstata žalobního požadavku a žalobce zároveň žádá plnění stejné kvality a rozsahu, jako na počátku řízení.⁴ – Nejvyšší soud tedy dovozuje, že změna základních žalobních tvrzení, která soud vede k závěru, že žalobce uplatňuje jiný nárok, než na počátku řízení, způsobuje, že promlčecí doba je opět v běhu. Přitom není podstatné, zda soud změnu ve skutkových tvrzeních posoudil jako změnu žaloby nebo jako pouhé doplnění žaloby. Z judikátu zároveň (byť nevýslovně) vyplývá, že základní skutková tvrzení (tzv. věcný obsah žaloby) musí žalobce vymezit již v samotné žalobě. Jinak by soudu znemožnil rozpoznat, zda v pozdějším průběhu řízení uplatňuje stále tentýž požadavek, nebo něco jiného. Pokud tak žalobce neučiní, lze jeho opomenutí až do doby doplnění „věcného obsahu žaloby“ postihnout jediným možným následkem, který spočívá v nezastavení běhu promlčecí doby. Nelze totiž dopustit, aby žalobce uplatnil právo na určité plnění a teprve později se mohl svévolně rozhodnout, z jakého z vícero možných důvodů (skutků) toto plnění po žalovaném uplatňuje.

Ještě zřetelněji se Nejvyšší soud vyjádřil v rámci úvahy nad tím, za jakých okolností způsobuje vadná žaloba stavení běhu prekluzivní doby v případě žaloby o nahrazení projevu vůle: I když žalobce doplnil žalobu na nahrazení prohlášení vůle ze smlouvy o smlouvě budoucí o přesné znění smlouvy, jež má být nuceně uzavřena, až po uplynutí roční lhůty uvedené v § 50a odst. 2 o. z., jeho právo domáhat se nahrazení prohlášení vůle nezaniklo, je-li z odůvodnění původní včas podané žaloby zřejmé, čeho se žalobce domáhá a o jakou smlouvu o budoucí smlouvě svůj nárok opírá.⁵ – Tento závěr prakticky nepokrytě sděluje, že žaloba,

kteřá obsahuje fatální vady spočívající ve zcela nejasné identifikaci skutkových okolností a žalobního petitu nezpůsobuje hmotněprávní následky, které jsou spojeny se žalobou, jež těmito nedostatky netrpí.

Domnívám se, že závěr o tom, že běh promlčecí doby staví žaloba bez ohledu na to, zda a v čem je vadná, je třeba revidovat. Vychází totiž z černobílého předpokladu, že právní úkony subjektů soukromého práva jsou buď čistě hmotněprávní nebo čistě procesní povahy a nic mezi těmito dvěma typy právních úkonů neexistuje. Již Tilsch však před více než sto lety zaznamenal a popsal právní úkony, které stojí na pomezí hmotného i procesního práva. Dovedil, že mezi takové „hybridní“ úkony je třeba zařadit konání účastníka, které se projeví jak ve sféře jeho hmotných, tak procesních práv. Jestliže má podle zákona k takovému dvojímu účinku dojít, je třeba, aby právní úkon, který účinek vyvolává, obstál nejen z pohledu procesního, ale i hmotného práva.⁶ Tento požadavek je třeba i uplatnit i u žaloby, která je jednak procesním úkonem, jímž se zahajuje řízení (§ 79 odst. 1 o. s. ř.), jednak hmotněprávním úkonem, v jehož důsledku dochází ke stavení promlčecí doby (§ 112 o. z.). – Pokud má mít žaloba nejen procesní,⁷ ale i hmotněprávní efekt, musí obstát jako ve svých základech určitý právní úkon ve smyslu § 37 odst. 1 o. z. Dokud tomu tak není, způsobuje vadná žaloba jen čistě procesní účinky – dochází sice k zahájení řízení, ale bez toho, aby se zároveň stavila promlčecí (nebo prekluzivní) lhůta.

Hybridní (tedy jak procesní, tak hmotněprávní) charakter některých právních úkonů naše jurisprudence nedoceňuje nejen v případě žaloby, ale i u dalších, jen zdánlivě charakterově čistých právních úkonů. Mám na mysli zejména námitku promlčení (která při povrchním zkoumání bývá pokládána za výhradní institut práva hmotného) a soudem schválený smír (jenž se na první pohled naopak jeví jako ryze procesní institut).

Hybridní povaha smíru

Zdůrazňování ostrých hranic mezi hmotným a procesním právem i v případech, kdy takový postup není na místě, je zřetelné i z dosavadní judikatury Nejvyššího soudu, která se týká posuzování podstaty smíru a s ní spojenými úvahami, za jakých okolností lze obnovit řízení, jež bylo ukončeno smírem (§ 99, § 228 o. s. ř.).

³ Prezentovaný judikát se týká případů, kdy je třeba prekludující právo třeba v zákonné lhůtě uplatnit nikoli i protistrany, ale i soudu. Jeho myšlenková podstata je zcela jistě využitelná i pro úvahy o vlivu vadné žaloby na stavení běhu promlčecí lhůty.

⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 23 Cdo 4504/2008.

⁵ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. 33 Odo 553/2006.

⁶ Viz Tilsch, E. Einfluss der Civilprozessgesetze auf das materielle Recht. Wien: Manzsche K. U. K. Hof-Verlags- und Universitäts-Buchhandlung, s. 13–26.

⁷ Základním procesním účinkem podání žaloby je právo a zároveň povinnost (pravomoc) soudu žalobcem přednesenou záležitost projednat a rozhodnout. Viz Štajgr, F. Některé teoretické otázky civilního práva procesního. Praha: Univerzita Karlova, 1969.

Původní judikatura našich vysokých soudů vycházela z předpokladu, že smír je čistě procesním úkonem. Proto Nejvyšší soud uzavřel, že jestliže byla povolena obnova řízení, jež skončilo smírem schváleným usnesením soudu, musí soud nejprve s přihlédnutím ke všemu, co vyšlo najevo jak při původním řízení, tak při projednání obnovy, rozhodnout o tom, zda smír schvaluje a podle toho postupovat v dalším řízení.⁸ – Z právě prezentovaného závěru vyplývá, že smír je stejně jako rozsudek výhradně procesním úkonem soudu, nikoli hmotněprávním projevem vůle účastníků narovnat nebo změnit vztahy, které jsou mezi nimi sporné nebo pochybné. Z toho důvodu je třeba v případném řízení o obnově řízení ukončeného smírem postupovat prakticky stejně, jako kdyby spor byl zakončen rozsudkem. Ze zjednodušující představy, že smír je čistě procesním institutem, vycházela česká jurisprudencí ještě koncem devadesátých let.⁹

Je pravdou, že čistě procesní vnímání smíru podporuje nešťastná formulace § 228 odst. 2 o. s. ř., podle níž žalobou na obnovu řízení účastník může napadnout také pravomocné usnesení, kterým byl schválen smír, lze-li důvody obnovy, pro které dochází k revizi řízení ukončeného rozsudkem vztahovat i na předpoklady, za nichž byl smír schvalován. – Zákonodárce dodnes pro účely posuzování důvodů pro obnovu nerespektuje rozdíly mezi autoritativním rozsudkem a dobrovolným smírem, který má (kromě toho, že je formou soudního rozhodnutí) rovněž charakter novace nebo narovnání (§ 570 odst. 1, případně § 585 o. z.).

Pozdější judikatura Nejvyššího soudu již hybridní charakter smíru respektuje a sděluje, že rozpor uzavřeného smíru s právními předpisy je dán jen tehdy, když smír nespĺňuje obecné požadavky náležitostí právních úkonů, pomíjí náležitosti, stanovené pro vznik, změnu nebo zánik právního vztahu, jiným způsobem je v rozporu s kogentními ustanoveními hmotného práva nebo tato ustanovení obchází, anebo je v rozporu s dobrými mravy.¹⁰ – Pokud uzavřeme, že smír má mít tytéž náležitosti jako kterýkoliv jiný (myšleno hmotněprávní) úkon, a pouze absence těchto náležitostí vede k jeho neplatnosti ve smyslu § 99 odst. 3 o. s. ř., nelze popřít, že samo usnesení soudu, jímž je smír schválen, není “pouhým” soudním rozhodnutím (jako rozsudek), ale i soudem stvrzenou novací nebo narovnáním.

Právě prezentovaný závěr podporuje i aktuální judikatura Nejvyššího soudu, podle níž jestliže účastníci řízení, jehož předmět je plně v jejich dispozici, uzavřou ohledně sporného nároku smír a tudíž ani netvrdí skutečnosti, o které opírají uplatněný nárok ani skutečnosti tento nárok popírající a nenabízejí k nim důkazy, soud

smír schválí, pokud z obsahu spisu nevyplývá, že smír je v rozporu s hmotným právem. Kdyby podmínkou pro uzavření soudního smíru bylo předchozí objektivní a na účastnících nezávislé zjištění skutečných hmotněprávních vztahů, byl by popřen smysl soudního smíru a v podstatě i smysl projednací zásady i dispozitivní volnosti subjektů soukromoprávních vztahů.¹¹ – Nejvyšší soud tímto rozhodnutím poskytuje nový výklad § 228 odst. 2 o. s. ř. (v podstatě je s odkazem na specifický charakter smíru pomíjí) a akcentuje jeho hmotněprávní složku. Jakmile se účastníci řízení dohodnou na smírném vyřešení sporných nebo pochybných záležitostí, je právě tato dohoda zcela novým základem pro uspořádání jejich vztahů. Skutková zjištění ohledně jejich předchozích práv a povinností tím ztrácejí na relevanci a případná nová zjištění, která se jich týkají, nemohou být důvodem pro obnovu řízení.

Máme-li respektovat jak hmotněprávní, tak procesní podstatu soudem schváleného smíru, je třeba dovodit, že s návrhem na obnovu řízení ukončeného smírem lze uspět jen tehdy, když obnovovacím důvodem je výslovné rozhodnutí příslušného orgánu o předběžné otázce, která měla rozhodující vliv na výsledek řízení zakončeného smírem. V případě, že žalobce žalovaného (nebo naopak) uvedl v omyl nebo využil jeho omylu, a žalovaný jen z toho důvodu svůj závazek vůči žalobci uznal, je třeba se bránit cestou žaloby o hmotněprávní neplatnost smíru podle § 99 odst. 3 o. s. ř.¹²

K podstatě námitky promlčení

Nejvyšší soud zastává názor, že námitka promlčení není majetkovým právem ve smyslu § 100 odst. 2 o. z. Proto se právo uplatnit námitku promlčení nepromlčuje.¹³ – Se závěrem o nepromlčitelnosti námitky promlčení sice je třeba souhlasit, nikoliv však s odůvodněním Nejvyššího soudu, proč tomu tak je.

Především je třeba zdůraznit, že námitka promlčení stojí svými následky a způsobem uplatnění na pomezí práva hmotného a procesního, dokonce spíše se jedná procesní institut. Je totiž možné ji vznést pouze v již probíhající soudním řízení (viz § 100 odst. 1 věta druhá o. z.). Ve způsobu svého uplatnění se liší např. od námitky započtení, která může být uskutečněna mimo rámec soudního řízení. To znamená, že lhůta pro uplatnění námitky promlčení není vymezena předpisy práva hmotného (§ 101 o. z.), ale je určena termínem od zahájení soudního řízení týkajícího se promlčené pohle-

⁸ Stanovisko občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu České socialistické republiky z 29. 4. 1982, Cpj 66/82.

⁹ Viz usnesení Krajského soudu v Ostravě, ze dne 21. 2. 1997, sp. zn. 16 Co 53/97.

¹⁰ Usnesení ze dne 28. února 2003, sp. zn. 20 Cdo 307/2002.

¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2009, sp. zn. 22 Cdo 5170/2007.

¹² Srovnej se Svoboda, K. Obnova řízení, v němž nebylo rozhodnuto na základě dokazování. Jurisprudencí č. 2/2009.

¹³ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2002, sp. zn. 29 Cdo 2860/2000.

dávky do jeho ukončení. K jinému závěru nevedou ani předpisy procesního práva. Z občanského soudního řádu lze pouze dovodit, že po zkoncentrování řízení (§ 118b odst. 1, § 114c odst. 5, § 119a odst. 1 o. s. ř.) soud námitku promlčení akceptuje jen tehdy, když je postavena na skutkových okolnostech, které vyšly najevo před nastolením koncentrace.¹⁴ Takže jak z právní úpravy, tak z judikatury týkající se podmínek pro vznesení námitky promlčení plyne, že režim uplatnění námitky promlčení (přestože je tato námitka ve svém základu upravena v předpisech hmotného práva) se řídí pravidly procesního, nikoliv hmotného práva.

Ostatně Nejvyšší soud ve svých pozdějších rozhodnutích s procesní podstatou námitky promlčení kalkuluje. Sděluje totiž, že stejně jako se nepromlčuje právo podat žalobu, nepromlčují se ani práva, jimiž žalovaný během civilního sporu brojí vůči požadavku žalovaného. Mezi taková, podle hmotného práva nepromlčitelná procesní práva, patří například oprávnění vznést během řízení procesní obranu ve formě kompenzační námitky, případně námitku promlčení.¹⁵ Tato práva jsou nepromlčitelná nikoliv proto, že se nejedná o práva majetková, ale proto, že jde o práva procesní (tedy nikoli hmotněprávní), a proto úvaha nad jejich charakterem ve smyslu § 100 odst. 2 o. z. je irelevantní.

Procesní charakter námitky promlčení (a možná dokonce nad únosnou mez) akcentuje i judikovaný závěr, že tuto námitku může během řízení vznést i vedlejší účastník, který stojí na straně dlužníka.¹⁶ A to navzdory skutečnosti, že mu tato námitka z pohledu hmotného práva nenáleží, neboť on sám není dlužníkem (viz § 100 odst. 1 věta druhá o. z.). Nejvyšší soud i při vědomosti tohoto faktu sděluje, že navzdory hmotněprávním předpisům je třeba zabezpečit, aby vedlejší účastník měl v souladu s § 93 odst. 3 o. s. ř. k dispozici veškeré námitky a obrany, které může využít účastník, jehož v řízení podporuje. A to včetně případné námitky promlčení.

Závěrem

Dosavadní česká jurisprudence přespříliš zdůrazňuje formální oddělenost hmotného a procesního práva. Tento fakt je patrný nejen z judikatury týkající se žaloby a jejího vztahu ke stavení běhu promlčecí lhůty, případně z rozhodnutí, která se pokouší o vystižení podstaty soudem schváleného smíru, ale i z judikátů, jež se

pokouší vymezit následky námitky promlčení vznesené během civilního sporu.

Obecné soudy mají nesprávnou tendenci vycházet z předpokladu, že právní úkon, který je prvotně upraven normou práva procesního, nemůže být ani co do účinků posuzován kritérii práva hmotného (žaloba, smír). A naopak (námitka promlčení). Tato prvotní, v podstatě nesprávná tendence, vychází z konceptu, že mezi právem hmotným a procesním je vztah účelu a prostředku a je tedy vyloučeno, aby se tato dvě právní odvětví prolínala skrze instituty, které jsou jim společné.¹⁷ Vztah mezi právem hmotným a procesním je však komplexnější a nelze jej redukovat na vztah účelu a prostředku.

Ani dnes není důvod k revizi Tilschova poznatku, že na pomezí práva hmotného a procesního (tedy mimo šablonovitý vztah mezi příčinou a následkem) stojí právní instituty, které jsou svojí podstatou hmotněprávní, avšak jsou obsaženy v předpisech práva procesního (případně naopak). Tak je tomu například v případě § 420 odst. 3 o. z., které rozvrhuje důkazní břemeno ve sporu o náhradu škody mezi škůdce a poškozeného.¹⁸ Hybridní charakter mají také instituty, které svým původem vyvěrají z hmotného práva, avšak k jejich naplnění dochází až během soudního řízení (námitka promlčení). Do jisté míry opačným případem je žaloba, která kromě čistě procesních účinků navozuje i účinky předpokládané hmotným právem (stavení promlčecí lhůty). K prolínání hmotného a procesního práva dochází i v případě, že hmotněprávní vztahy mezi účastníky jsou upřesněny, případně postaveny na jisto skrze využití norem procesního práva (soudem schválený smír).¹⁹

Jestliže konstatujeme, že určitý právní institut stojí na pomezí práva hmotného a procesního, je třeba se této jeho specifické povaze přizpůsobit při jeho výkladu. Není korektní, pokud soud posuzuje právní úkon, který se o takový mezní institut opírá, pouze pohledem práva hmotného nebo procesního, aniž by se zabýval jeho druhotnou podstatou. Domnívám se, že judikatura týkající se charakteru hybridních institutů a posuzování jejich následků se v minulosti poměrně často dopouštěla chyby spočívající právě v jejich jednostranném hodnocení buď výhradně s pohledu práva hmotného nebo jen z pohledu práva procesního. Komplexnější pohled týkající se námitky promlčení, případně na charakter soudem schváleného smíru, judikatura zaujímá až v posledních několika letech. V případě problematiky posouzení hmotněprávních následků vadné žaloby je situace o něco horší.

¹⁴ Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2009, sp. zn. 28 Cdo 2645/2009.

¹⁵ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2003, sp. zn. 33 Odo 630/2002.

¹⁶ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2009, sp. zn. 25 Cdo 539/2008.

¹⁷ Viz Boguszak, J. v Boguszak, J., Čapek, J., Gerloch, A. Teorie práva. Praha: ASPI Publishing, 2004, s. 104–107.

¹⁸ Podle § 420 odst. 3 o. z. odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil.

¹⁹ Viz Tilsch, E. Einfluss der Civilprozessgesetze auf das materielle Recht. Wien: Manzsche K. U. K. Hof-Verlags- und Universitäts-Buchhandlung, s. 13-26.

Teoretická procesualistika vychází ze schématu, podle něhož procesní úkony účastníků soudního řízení se posuzují v souladu s tzv. teorií projevu, zatímco hmotněprávní úkony je třeba hodnotit v souladu s tzv. teorií vůle. To znamená, že soud u procesních úkonů (narozdíl od úkonů hmotněprávních) nezkontroluje, zda jejich obsah skutečně vystihuje vůli jednatelů. Proto např. nezáleží na tom, zda k uskutečnění procesního úkonu došlo omylem.²⁰ Procesní předpisy rovněž neustavují termín neplatnosti procesního úkonu. Případné přetrvávající formální a obsahové nedostatky procesního podání řeší jiným způsobem, např. odmítnutím návrhu na zahájení řízení postupem podle § 43 o. s. ř.²¹ – Závěry, k nimž jsem dospěl, nejsou s právě uvedenými rozdílnostmi při posuzování následků hmotněprávních a procesních úkonů v rozporu, naopak je dále rozvíjejí. Sdělují totiž, že úkony, jež mají navodit jak hmotněprávní, tak procesní následek, je třeba posuzovat dvojím způsobem. Jednak z pohledu procesního práva

²⁰ Viz např. Macur, J. Lze posuzovat procesní jednání stran podle ustanovení hmotného práva o vadách právních úkonů? Právní rozhledy č. 11/1995, nebo Češka, Z. Občanské právo procesní. Praha: Panorama, 1989, s. 27, nebo Štajgr, V. Učebnice občanského práva procesního. 1. vydání. Praha: Orbis, 1955, s. 100, případně Winterová ve Winterová, A. a kol. Civilní právo procesní. Vysokoškolská učebnice. 5. vydání. Praha: Linde Praha a. s. 2008, s. 189.

²¹ Jen výjimečně soud k procesnímu úkonu (k návrhu na zahájení) přistupuje, jako by se jednalo o neplatný (lépe řečeno nicotný) procesní úkon, a to tehdy, nedoplň-li žalobce do tří dnů telegrafické, faxové nebo elektronické podání originálem nebo stejnopisem (§ 42 odst. 3 o. s. ř.). Na takové podání soud není povinen žádným způsobem reagovat a není-li doplněno, má se za to, že řízení nebylo zahájeno.

(podle něhož např. podání jakkoliv neúplné žaloby má za následek zahájení řízení), jednak z pohledu práva hmotného, (podle něhož např. ke způsobení hmotněprávního následku spojeného s podáním žaloby, zejména ke stavení promlčecí lhůty, dojde až v okamžiku, kdy je z žaloby nebo z jejího doplnění zřejmé, jaké hmotné právo bylo návrhem uplatněno). Hmotné právo totiž nepřipouští, aby k jím předpokládanému následku došlo na základě absolutně neurčitěho právního úkonu (§ 35 odst. 1, § 37 odst. 1 o. z.).²²

Summary

The author draws attention to the fact that some participants in acts of civil legal relations (action, the court settlement) stands on the border between substantive and procedural law. From this fact derive some of their specific characteristics that distinguish them from ordinary legal action. Jurisprudence that fact still does not pay sufficient attention. Therefore, the Czech courts in their interpretation make mistakes. The article deals with these incorrectness.

²² K tématu úkonů stojících na pomezí hmotného a procesního práva srovnej rovněž s Gonsorčíková, M., Právně teoretické aspekty procesní smlouvy jako nástroje upravujícího rozhodčí řízení. Článek dostupný z: <http://www.ipravnik.cz>. Autorka se zabývá následky rozhodčích smluv, jež podle jejího názoru jsou rovněž úkony, které svým obsahem a následky mají jak povahu hmotněprávní dohody, tak vymezují procesní práva, povinnosti a postupy, pro případ zahájení rozhodčího řízení.